

הצעת פתרון- בחינת הבגרות באזרחות

חורף 2016

שאלונים 204/175

הצעת הפתרון נכתבה על-ידי אריאל עמית, נוחי קיצרמן ודורון קורקוס,
מורים לאזרחות בבתי הספר של **קידום**.

פרק ראשון:

1.

א. **העיקרון** לפיו החליטה רשות שדות התעופה האזרחית לסגור את המרחב האווירי הוא **עיקרון שלטון החוק**.

עיקרון שלטון החוק הוא עקרון דמוקרטי לפיו כולם כפופים לחוק וחובת הציות לחוק מחייבת את האזרחים והשלטון כאחד. האזרחים והשלטון- שווים בפני החוק, כל עוד החוק נחקק בהליך דמוקרטי. לא ניתן לפגוע בזכות של אזרח ללא הסמכה מפורשת בחוק.

עיקרון זה בא לידי ביטוי בקטע בטענתה של רשות התעופה, לפיה ההחלטה התקבלה על פי כללי התעופה האזרחית **ועל פי הנהלים המחייבים אותה**. כלומר, ההחלטה לסגור את המרחב האווירי נעשתה מתוך סמכות הקבועה בחוק ולכן רשות התעופה פעלה בהחלטתה על פי עיקרון שלטון החוק.

ב. הזכות של האזרחים שנפגעה הינה **הזכות לשוויון**.

פירושה של הזכות לשוויון הוא **כי כל בני האדם נולדו שווים** בערכם מעצם טבעם כבני אנוש ולכל אדם הזכות לקבל יחס זהה לכל אדם אחר. אין להפלות אדם בשל זהותו, שיוכו או סממן חיצוני כלשהו (דת, גזע, מין, העדפה מינית, צבע עור, מוצא, מראה חיצוני, מוגבלות מסוימת).

זכות זו באה לידי ביטוי בקטע בדברי שר התחבורה לפיו אין לנהוג באירוע של ידוענים באופן שונה מהנהוג באירועים של אנשים אחרים. כלומר, לא מגיע לידוענים יחס מיוחד בשל היותם ידוענים. לטענת השר החלטת הרשות היוותה אפליה של כלל האוכלוסייה ביחס לידוענים בנוגע לקיום אירועים.

.2

א. סוג מנגנון הפיקוח והביקורת שבא לידי ביטוי בדוח מבקר המדינה הוא מנגנון פיקוח וביקורת מוסדי (פורמאלי) לפיקוח על רשויות השלטון.

פירוש של סוג מנגנון זה הוא ביקורת שמקיימים גופים ומוסדות שלטוניים שהוסמכו לשם כך בחוק לשם הגבלת השלטון ופיקוח עליו ועל חוקיות פעולותיו. המנגנונים העיקריים בסוג זה הם: הפרלמנט, מבקר המדינה, נציב תלונות הציבור ובתי המשפט. במקרה זה מדובר במבקר המדינה, שהוא מנגנון המבקר את הפעילות של המערכת הממשלתית והציבורית ומפקח עליה (בתחום של מנהל תקין, התנהלות כלכלית /בודק פעילות בהתאם לחוק, יעילות, וטוהר המידות).

סוג מנגנון זה בא לידי ביטוי בקטע בכך שמבקר המדינה מוסמך בחוק לחקור את התנהלות הממשלה ואת אחריותה באירוע אסון השריפה בכרמל ולפרסם לציבור את מסקנותיו, ובכך הוא מממש את תפקידו הקבוע בחוק, לפקח ולבקר את הממשלה.

ב. סוג האחריות של הממשלה שבא לידי ביטוי בדוח מבקר המדינה הוא אחריות ממשלתית משותפת. פירוש של סוג אחריות זה הוא כי כל שר בממשלה נושא באחריות על כל החלטות הממשלה גם אם התנגד להחלטה מסוימת אך נותר בדעת מיעוט. מתוקף אחריות זו מנוע שר מלמתוח ביקורת על החלטת הממשלה בפומבי או להצביע נגדה בכנסת.

סוג אחריות זה בא לידי ביטוי בקטע, בכך שמבקר המדינה קובע שנושא ההיערכות למניעת שרפות הוא בסמכותה של הממשלה ולכן היא נושאת באחריות כוללת למחדלים ולכישלונות שהובילו לאסון. לפי דברי מבקר המדינה, כל שרי הממשלה שכיהנה בזמן השריפה אחראים להחלטותיה ומחדליה בתחום זה, כלומר נושאים באחריות ממשלתית משותפת לפעולות הממשלה בתחום זה.

פרק שני:

3. שתיים מן ההצדקות למדינת לאום

1. הצדקה המתבססת על הזכות לתרבות - לקבוצת אנשים יש זכות לחיות במסגרת תרבותית שחברי הקבוצה מאמינים בה ובוחרים לחיות בה, כדי שהם יוכלו לשמור על התרבות שלהם והמסורת שלהם, ולכן אפשר לתת עדיפות לקבוצת הרוב, על מנת שהיא תוכל לשמור על התרבות שלה.

2. הצדקה המבוססת על הזכות לסולידריות אזרחית - מדינת לאום אתנית תרבותית מנצלת את הקשר הבסיסי הקיים בין חברי הקבוצה האתנית הראשית וזאת משום שידוע שרק כאשר הקשר בין אזרחי המדינה הוא חזק וטבעי, האזרחים יסכימו לוותר על האינטרסים האישיים שלהם לטובת האינטרסים הלאומיים של כלל חברי המדינה. ולכן חשוב לשמור על הסולידריות החזקה בין כלל האזרחים במדינה.

4. שניים מתפקידי היועץ המשפטי לממשלה הם:

א. ייעוץ משפטי לממשלה - היועץ נותן ייעוץ משפטי לממשלה, למשרדי הממשלה ולרשויות המקומיות. מקובל לראות בחוות הדעת שלו את הפרוש המוסמך של הוראות החוק. היועץ לא רק נותן ייעוץ משפטי לממשלה אלא גם מפקח על חוקיות עבודת הממשלה-דואג שפעולות הממשלה יעשו רק במסגרת החוק ושלא תהיה חריגה מן החוק. היועץ שומר על שלטון החוק במדינה ומגן על האינטרס הציבורי מפני פגיעה אפשרית של רשויות השלטון.

ב. ייצוג הממשלה בבתי המשפט - היועץ מייצג את הממשלה במשפטים אזרחיים ובעתירות המוגשות נגדה בבג"ץ. (ליועץ שיקול דעת עצמאי והוא יכול לסרב לייצג את הממשלה אם הוא סבור שפעולות הממשלה מנוגדות לחוק)

5. כיום הדמוקרטיה המודרנית הן דמוקרטיה עקיפה, מהסיבות הבאות:

1. המספר הגדול של האוכלוסייה אינו מאפשר מבחינה טכנית לכנס את האזרחים ולנהל דיון.
2. לרוב הציבור אין את הידע הנחוץ לקבל החלטות.
3. לרוב הציבור אין את המיומנות, המקצועיות וההכשרה להתמודד עם בעיות מורכבות שהמדינה מתמודדת עמן.

6. **הזכות להליך משפטי הוגן**- זכות זו פירושה הגנה על אדם מרגע שיש חשד נגדו שעבר עבירה ועד להכרעת הדין בעניינו בבית משפט(זכאי או אשם). כדי לקיים הליך משפטי הוגן על מוסדות אכיפת החוק לעמוד במספר כללים, להלן שלושה מהם:
- א. אדם חייב לדעת במה הוא נאשם.
 - ב. לכל אדם זכות להליך משפטי, שבו יוכל להגן על עצמו על ידי סניגור ועל ידי עדים או ראיות התומכות בחפותו.
 - ג. לכל אדם הזכות לערער בפני ערכאה גבוהה יותר.

7. לנשיא מוענקת חסינות רחבה:
במסגרת החסינות אין להעמידו לדין או להעידו, בהבחנה הבאה:

חסינות עניינית:

- מתייחסת למעשיו במסגרת תפקידו.
- חסינות מוחלטת, שאי אפשר להסירה.
- חסינות לכל ימי חייו.

חסינות דיונית:

- מתייחסת לעבירות פליליות.
- אפשר להסירה לאחר סיום כהונתו.
- ניתנת רק למשך תקופת כהונתו.

8. **אשכול העולם היהודי**
הגורמים לשסע בין דתיים ללא דתיים:

1. **שילוב חקיקה דתית** במערכת החוקים של מדינת ישראל- ישנם מי שהשקפת עולמם החילונית, מדינת ישראל צריכה להיות מדינה יהודית לאומית-תרבותית, השואבת מהמסורת היהודית, אולם בעיקרה צריכה להיות מדינה חילונית; ויש מי שעל פי השקפתו הדתית, מדינת ישראל צריכה להיות מדינה יהודית במשמעות דתית-לאומית או במובן של מדינת תורה. על רקע זה ישנה מחלוקת בנוגע לשילוב חקיקה דתית בחוקי המדינה.

הציבור החילוני רואה בחקיקה הדתית כפייה של אורח חיים דתי, פגיעה בזכות לחופש דת וחופש מדת. בין החוקים שנחקקו על רקע דת ניתן למצוא את "חוק בתי דין רבניים". חוק זה אינו מאפשר נישואין וגירושין אזרחיים, וכן אינו מאפשר לפסולי חיתון להינשא.

בין החוקים שנחקקו על רקע דת אפשר למצוא את חוק בתי דין רבניים הקובע שנישואין וגירושין ייעשו רק על פי ההלכה. חוק זה אינו מאפשר נישואין אזרחיים, וכן אינו מאפשר לפסולי חיתון להתחתן. וכן חוק החמץ, האוסר הצגת חמץ ומכירתו בפסח; חוק החזיר, האוסר גדול חזיר ביישובים שבהם יש רוב יהודי.

2. ציונה של **השבת** ברשות הרבים- בין הדתיים לחילוניים מתנהל מאבק על אופייה של השבת ברשות הרבים. בנושאים כמו הפעלת תחבורה ציבורית בשבת, נסיעה בשבתות ברחובות הסמוכים לשכונות דתיות, פתיחת בתי קולנוע, תיאטראות ומקומות בידור אחרים בלילות שבת ופתיחת מרכזי קניות לציבור הרחב בשבתות ובמועדי ישראל. הציבור החילוני רואה את יום השבת כיום חופשי בו הוא מבקש לבלות ולכן סגירת מקומות בשבת נתפסת בעיניו ככפייה דתית ופגיעה באורח החיים החילוני.

עקרון ההסכמיות משמעו הסכמה רחבה אשר קיימת בחברה דמוקרטית לגבי מספר נושאים בסיסיים. ההסכמה הרחבה נועדה לאפשר למשטר הדמוקרטי להתקיים מבלי לוותר על חילוקי הדעות.

אחד האמצעים להתמודדות עם השסע הוא להשתמש במנגנון של משא ומתן ופשרה, כמו הסדר **הסטאטוס קוו**. במסגרת ההסדר מנסים הצדדים להימנע מהחלטות חד צדדיות כאמצעי להכרעה במחלוקות עקרוניות. והחלטות חדשות [בנושאים שנויים במחלוקת], תתקבלנה רק בהסכמת **שני הצדדים**. בכך בא לידי ביטוי עקרון ההסכמיות.

9. אשכול תקשורת ופוליטיקה בישראל

כדי לצמצם את ההשפעות של ה"צנזורה הפרטית של הבעלים" על פרסום מידע, הוגבלה בחקיקה **האפשרות ל"בעלות הצולבת"**, האפשרות שאותו אדם יהיה בעליו של עיתון וגם בעלים של תחנת **שידור**, וישלוט בכל מקורות המידע ובימות הדיון הציבורי. כך נחסמה דרכם של בעלי שליטה בעיתונות הכתובה למעורבות בזיכיונות השידור המסחרי ברדיו ובטלוויזיה. עקרון הפלורליזם משמעו הכרה של החברה בקיומן של קבוצות שונות, דעות שונות, אינטרסים שונים ובזכות שניתנת לאותן קבוצות או דעות להיאבק על האינטרסים שלהן. כל זאת מתוך הכרה בבסיס מאחד ומשותף לכולם.

במידה ואדם יהיה בעלים של מספר גופי תקשורת יש חשש שהוא יחסום דעות או קבוצות אשר אינן תואמות את האינטרסים שלו כבעלים, ובכך ייפגע מגוון הדעות שהתקשורת אמורה לייצג.

10. אשכול בחירות ומפלגות

בשיטת ממשל נשיאותי העם בוחר פרלמנט שהוא הגוף המחוקק ובמקביל הוא בוחר נשיא שהוא הגוף המבצע. הנשיא שואב את כוחו ישירות מהעם. מתקיימים יחסי גומלין בין הפרלמנט לנשיא, אולם הפרלמנט לא יכול להדיח נשיא על רקע פוליטי. הפרלמנט אחראי על החקיקה, והנשיא על הביצוע ולכן גם בשיטה זו הנשיא זקוק לרוב בפרלמנט כדי לבצע את מדיניותו. שיטה זו נהוגה בארצות הברית. בכל נושא השנוי במחלוקת בדמוקרטיה תתקבל ההכרעה על פי עמדת הרוב. זהו מנגנון מוסכם להכרעה במחלוקות, שמקובל על כל האזרחים. אך חשוב לזכור כי בדמוקרטיה לרוב אסור לנצל לרעה את כוחו כדי לפגוע במיעוט.

אחת מן הדוגמאות לשימוש בעקרון הכרעת הרוב במשטר נשיאותי הוא נושא החקיקה. כל חוק בארצות הברית חייב בחתימת הנשיא, באפשרותו של הנשיא להטיל וטו והחוק לא יעבור. אולם, באפשרות הקונגרס לכפות על הנשיא חתימה במידה ו"רוב מיוחס" של שני שלישי תומך בחוק.

11. אשכול רשויות מקומיות

שירותי חינוך – הרשות המקומית אחראית על הפעלת מערכת החינוך [אחזקת

המוסדות, אספקת שירותי עזר לבתי הספר כמו : מזכירות, רישום תלמידים ועוד].
אמנם משרד החינוך אחראי על תכני הלימוד, אולם בפועל ישנן לא מעט דוגמאות לרשויות מקומיות הלוקחות חלק פעיל בעיצוב מערכת החינוך המקומית גם מבחינה ערכית.

ב'. שירותי רווחה – חוק שירותי הסעד (1958), מטיל את מלוא האחריות למתן שירותי

הרווחה על הרשות המקומית [טיפול במשפחות במצוקה, טיפול בילדים ובנוער המצויים במצוקה, תחנות לבריאות הנפש ועוד].

הרשויות המקומיות כפופות לשלטון המרכזי, ולמעשה לשר הפנים. כך לדוגמה בחקיקת חוקי עזר, השלטון המרכזי מגביל את פעולותיה של הרשות המקומית. הרשות המקומית יכולה לחוקק חוקי עזר עירוניים בתחומים רבים שהמחוקק הסמיך אותה לכך [יש להם מעמד של חקיקת משנה].

חוקי העזר העירוניים כפופים לחוקי הכנסת והם אינם יכולים לעמוד בסתירה להם.

חוקי העזר העירוניים נכנסים לתוקפם כעבור 60 יום מרגע שהתקבלו [על מנת ששר

הפנים יוכל לבדוק אותם ובמידת הצורך אף לבטלם].

12. אשכול מעורבות אזרחית ופיקוח על השלטון

בית המשפט העליון כבג"ץ דן כערכאה ראשונה ואחרונה בעניינים שבין האזרח לרשויות השלטון. בג"ץ אינו פועל ביוזמתו, אלא רק לאחר שפנו אליו. הפניה לבג"ץ היא באמצעות עתירה בכתב. הפונה נקרא – עותר.

הרשות כלפיה מופנית העתירה נקראת – משיבה.

לבג"צ חשיבות עליונה בדמוקרטיה הישראלית:

1. בג"ץ נותן סעד לאזרח הפונה אליו (קבוצות מיעוט, כל אדם, מוסדות) כאשר בית המשפט סבור שהרשות פעלה שלא על-פי צדק, חרגה מסמכותה, נהגה בשרירותיות, הפלתה לרעה או לטובה שלא על פי חוק או פעלה בחוסר תום לב.
2. הגנה על זכויות אדם, אזרח וקבוצה – בהיעדר חוקה כתובה, ובהיעדר חוק יסודי: זכויות אדם ואזרח, האמורים להגן על זכויות אדם, אזרח וקבוצה, יצר בג"ץ באמצעות פסקי דין עקרוניים "מגילת זכויות שיפוטיות".
3. קביעת אורחות חיים - בג"ץ יצר בפסיקותיו נורמות, שמן הראוי להחיל אותן על המינהל הציבורי ושלוחותיו.
4. שמירת עקרון שלטון החוק - בג"ץ עוסק בעיקר במשפט חוקתי ורואה עצמו כממונה עליון על שמירת עקרונות היסוד של מדינת ישראל, כמו עיקרון שלטון החוק. בג"ץ כערכאה משפטית עליונה, רואה את תפקידו באכיפת שלטון החוק על כל הרשויות, כפי שכל הגורמים במדינה, אזרחים ורשויות המדינה, כפופים לאותו חוק וחייבים לפעול במסגרת החוק.

אחד מן הצווים אשר מבטא את חירויות הפרט הוא:

צו שחרור - ידוע גם בשם "הביאס קורפוס", ופירושו: צו שחרור אדם ממעצר או מאסר שלא כדין. צו שחרור זה ניתן במקרים בהם אדם מוחזק בכלא בניגוד לגזר דין בית המשפט, או אם אדם נעצר על ידי משטרה מעבר ל- 48 שעות ללא צו שופט, או אם אדם אושפז בכפייה בבית חולים לחולי נפש ומבקש את עזרת המדינה. צו זה מגן על חופש התנועה ועל הזכות להליך משפטי הוגן.

פרק שלישי:

13. **התנאי לבחירות: בחירות מחזוריות** קובע כי הבחירות חוזרות במרווחי זמן ידועים וסדירים הקבועים בחוק. תנאי זה נועד למניעת עריצות השלטון. (תנאי הבחירות: כח משה: כלליות, חשאיות, מחזוריות, שוויוניות והתמודדות הוגנת/חופשית)

טענתו של הכותב בנוגע למימוש של תנאי זה בישראל היא כי למרות שהחוק קובע שהבחירות לכנסת ייערכו בכל ארבע שנים, בפועל מאז שנת 1992 ועד היום כל הבחירות הוקדמו. בשנים אלו נערכו בחירות בישראל בכל שנתיים ושמונה חודשים בממוצע.

14. **עיקרון שלטון העם** - כלל האזרחים במדינה הם הריבון ולפיכך, העם מקור הסמכות לשלטון במדינה. דבר זה נעשה באמצעות בחירת נציגים לשלטון שפועלים בשם האזרחים ולקידום טובת האזרחים. לאזרחים יכולת השפעה על השלטון במגוון דרכים נוספות.

עיקרון שלטון העם יתחזק בעקבות אימוץ החוק שמחבר הקטע מציע, בכך שעל פי החוק המוצע ראש הסיעה הגדולה ביותר יהיה ראש הממשלה. בדרך זו, טוען מחבר המאמר, יוצרו קודם הבחירות גושים של מפלגות שבראש כל גוש יעמוד מועמד פוטנציאלי לראשות הממשלה. בדרך זו הבוחר יוכל להחליט באיזה גוש לבחור ובהתאם לכך, באיזה מועמד הוא תומך לראשות הממשלה. בדרך זו, טוען כותב המאמר, קולו ורצונו של האזרח בבחירות באים לידי ביטוי בצורה טובה יותר, כלומר **עיקרון שלטון העם מתחזק בשיטה זו**. נוסף לכך, מצב זה מעודד את האזרחים **להשתתף בהליך הדמוקרטי**, דבר שתורם ומחזק את עיקרון שלטון העם.

15. **שני תפקידים של הכנסת** - שניים מתוך התפקידים הבאים:

1. מייצגת את ריבונות האזרחים ואת העמדות השונות בחברה.
2. תפקידה העיקרי הוא חקיקת חוקים.
3. פיקוח על הממשלה - מכוננת את הממשלה ומוסמכת להצביע אי אמון בממשלה.

4. מהווה גם רשות מכוננת לענייני חוקה.
5. בוחרת/ממנה בכירים כמו – נשיא המדינה ומבקר המדינה.

תפקיד אחד של הכנסת שבא לידי ביטוי בקטע:

אפשרות אחת- פיקוח על הממשלה. הקטע עוסק באישור התקציב של הממשלה הנעשה ע"י הכנסת. ע"י אי אישור התקציב, הכנסת יכולה להפיל את הממשלה (ובעקבות זאת גם לפזר את עצמה). בכך בא לידי ביטוי תפקידה של הכנסת כמפקחת על הממשלה, בכך שהיא זאת שנדרשת לאשר את התקציב באמצעותו הממשלה מפעילה את מדיניותה. בדרך זו הכנסת יכולה **לפקח ולבקר את מדיניות הממשלה.**

אפשרות נוספת- חקיקת חוקים. בקטע מתואר תהליך אישור התקציב הנעשה בכנסת באמצעות חוק. בתהליך העברת חוק התקציב בא לידי ביטוי תפקידה של הכנסת **כרשות מחוקקת.**

פרק רביעי:

16. הזכות שעל פיה תבעו הקיבוצים את רשות הטבע והגנים:

ציון: הזכות לקניין.

הצגת מושג: זכותו של אדם לצבור רכוש, ולשמור על רכוש זה ברשותו, ללא סכנה שיילקח ממנו. לקניין יש שני מובנים: **קניין חומרי** – רכוש פיזי, כגון: קרקע, כסף, בית, רהיטים, חפצים וכו'. **קניין רוחני** – המצאה או יצירה של אדם, שהזכויות עליה שייכות לו (זכויות יוצרים), כגון: פטנט, יצירה מוזיקלית.

הגבלת הזכות: למדינה מותר לפגוע בזכות הקניין של אדם אך ורק על פי חוק. (תשלום מסים, הפקעת אדמות. ההפקעה מחייבת מתן פיצוי לנפגע, החרמת רכוש במטרה לשמור על ביטחון המדינה והחברה).

הסבר: הקיבוצים תבעו את רשות הטבע והגנים על פגיעה בזכותם לקניין. רשות הטבע והגנים מייצגת את רשויות המדינה. רשויות המדינה אמורות לשמור על קניין אזרחיה. לטענת הקיבוצים המזון החלופי שהיה אמור להיות מסופק לשקנאים לא סופק. בריכות הדגים משמשות מקור הכנסה חשוב לקיבוצים ופגיעה בו היא פגיעה כלכלית לקיבוצים.

"עקב כך נגרם לקיבוצים נזק כלכלי כבד"

17. התנאי לקיום מדינה שנפגע לטורקיה:

ציון: ריבונות.

הצגת מושג: המדינה חופשית להחליט כיצד לנהל את ענייני הפנים והחוץ שלה, ללא התערבות של מדינה אחרת.

הסבר: מטוסי חיל האוויר הרוסי חדרו למרחב האווירי הטריטוריאלי של טורקיה ללא בקשת אישור. זוהי הפרה בוטה של הריבונות הטורקית על הטריטוריה האווירית שלה. לכל מדינה יש גבולות ברורים. מרחב אווירי הוא אחד מהם. לטורקיה יש את הזכות לנהל את ענייניה ללא הפרעות או התערבויות של מדינות זרות.

"פגיעה מהותית בניהול ענייניה של טורקיה"

18. החלק בהכרזת העצמאות הבא לידי ביטוי:

ציון: חלק שלישי, עקרונותיה של מדינת ישראל-יהודית דמוקרטית.

הצגת מושג: בחלק זה באים לידי ביטוי מספר מרכיבים: אופייה היהודי והדמוקרטי, פיתוח הארץ לכל יושביה, היהודים והלוא יהודים, שמירה על המקומות הקדושים, עידוד עליה יהודית, קיום של יסודות החירות והצדק ונאמנות לעקרונות האומות המאוחדות.

הסבר: בקטע מודגשים מספר מעקרונות הייסוד של מדינת ישראל. העברת התקציבים המיוחדים לרשויות הערביות המקומיות מבטאת את מחוייבתה של מדינת ישראל לדאוג לפיתוח כלכלי של כל אזרחיה, כולל של ערביי ישראל, ללא הדבל דתי או לאומי.

"להגדיל ולהרחיב את היקף הפעילות הכלכלית של כללית של ככל תושבי המדינה"

19. הטענה: אני מתנגד לחוקק חוק שימנע מעיתונאים ברשות השידור להביע דעה אישית בשידור.

נימוק ראשון: עיתונאים זכאים, כמו כל אזרח, למימוש **חופש הביטוי**. חופש הביטוי העיתונאי הוא כלי מהותי המשמש להגבלת השלטון. ביקורת עיתונאית היא מנגנון ביקורת בלתי פורמלית חשובה. לאזרחים אין את מקורות המידע שיש לעיתונאים וחשוב שעיתונאי ישמור על חופש המחשבה והדעה ולא יחשוש להביע אותה בפני הציבור. אסור למנוע מעיתונאים את חופש הביטוי. בג"ץ קבע כי חופש הביטוי היא זכות עילאית.

נימוק שני: חוק שימנע מעיתונאים להביע את עמדותיהם ברשות השידור יפגע באופן קשה בזכות **הציבור לדעת**. האזרחים חייבים לקבל מגוון דעות, גם אם הן אינן עולות בקנה אחד עם הקו של רשות השידור. האזרחים לא יוכלו לממש את זכות הציבור לדעת כאשר העיתונאים יפעילו על עצמם "צנזורה מרצון" במסגרת החוק המוצע. מה גם שרשות השידור תפסיק לשמש כ"כלב השמירה הדמוקרטי" והציבור יקבל מידע חד גוני.

20. הטענה: אני בעד שהמדינה תתקצב את כל המוסדות להשכלה גבוהה.

נימוק ראשון: מדינת ישראל חייבת להנהיג **גישה סוציאל דמוקרטית** בתחום הכלכלי חברתי. לפי דעתי מדינת ישראל צריכה לדאוג לכלל המכללות ולא רק למכללות והאוניברסיטאות הממשלתיות. על פי גישה זו המדינה אחראית לכלל החברה ומטרתה לשים דגש עליון על השיוויון ופחות על החירות. המדינה צריכה להבטיח כי לכל אזרח תהיה האפשרות ללמוד מבלי לשום סכומי עתק. מטרת המדינה, בגישה זו, היא לצמצם פערים כלכליים חברתיים. המדינה לא יכולה להישאר אדישה לנוכח שכר הלימוד הנרדש במכללות הפרטיות.

נימוק שני: אחת הזכויות החברתיות המשמעותיות היא **הזכות לחינוך**. לכל אדם יש זכות לרכוש חינוך באמצעותו הוא יוכל תרום לעצמו ולחברה. השכר הגבוה במכללות הפרטיות לא מאפשר לסטודנטים משכבות סוציאו-אקונומיות נמוכות להתקבל אליהן. לא בגלל הישגים אקדמיים נמוכים אלא בשל מגבלות כלכליות. אם המדינה תתקצב את המכללות הפרטיות שכר הלימוד ירד משמעותית ויותר סטודנטים יוכלו לממש את הזכות לחינוך.